

Здравословно състояние на горите и предвидени мероприятия по защита от вредители и болести през 2017 година

Инж. Илиян МУТАФЧИЙСКИ - главен експерт в отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“ в ИАГ

Фитосанитарното състояние на горите през 2017 г. ще бъде по-добро от предходните няколко години съгласно представените прогнози от Лесозащитните станции в София, Пловдив и Варна.

Насекомни вредители в иглолистните гори

Борова процесиянка. Боровата процесиянка е най-широко разпространеният листогризец вредител в боровите гори през 2017 година. Разширява ареала си в източна посока. Въпреки че площите са слабо нападнати, е необходимо да се предприемат лесозащитни мерки и авиоборба при ниска плътност на вредителя, за да се спре разпространението му и да се преодолее негативният екологичен ефект. Засегнатите площи са 199 759 декара. Предвидената за авиоборба площ е 22 910 дека, от които 11 608 дека за авиохимична, 11 072 дека за авиобиологична и 888 дека за механична борба. Отчита се увеличаване на нападнатите площи с 66 504 декара.

Борови листни оси. Наблюдава се слабо намаляване на нападнатите площи в сравнение с 2016 г., които за 2017 г. са 31 784 декара. В силно нападнатите площи ще се проведе авиохимична борба срещу ръждивата борова листна оса на площ 2601 декара. Срещу самотната борова листна оса е предвидено да се изведе наземна химична борба на площ 2 дека и механична борба на площ 50 декара.

Корояди. През последните години нападнатите площи от короядите и ликоядите значително се увеличиха. Основна причина за разрастването е ненавременното извършване на принудителните сечи вследствие на повредите от абиотични фактори през 2014 и 2015 година. Засегнатите площи от стъблени вредители през 2016 г. бяха на площ 41 234 дека, а за 2017 г. са 147 219 дека, което е увеличение с 357 %. Предвидени са мероприятия на площ 78 733 дека, с 241 % повече в сравнение с предходната година.

Най-големи площи са засегнати от комплекс корояди - 76 779 декара. За борба са предвидени санитарни сечи на площ 57 990 декара.

В белоборовите гори най-голямо съхнене се предизвиква от върховия корояд. Засегнатите площи са 26 800 дека, като се предлагат за санитарна сеч 16 457 декара.

Значително се увеличиха през 2017 г. нападнатите площи от шестзъб корояд. Основен стъблен вредител по черния бор, но в смесените култури от черен и бял бор се наблюдава и по белия бор. Засегнатите площи са 6915 декара. Предлагат се за санитарна сеч на площ 2249 декара.

От големия горски градинар се очакват нападения на площ 34 623 декара. Вредител, при който възрастните се дохранват със сърцевината на младите клонки, които впоследствие изсъхват. Причинява отслабване на съпротивителните сили на нападнатите гървостои. Предвижда се санитарна сеч на площ 1250 декара.

В смърчовите гори се наблюдава единствено нападение от типограф на площ 2097 дека, като на 1086 дека е пре-

двидена санитарна сеч. Единствено при този вредител имаме незначително намаляване на нападнатите площи (2839 ха) в сравнение с предходната година.

Болести и съхнене на иглолистните гървесни видове

Общата засегната площ от болести и съхнене по иглолистните видове е 35 160 дека, което е увеличаване с 23 % в сравнение предходната година. Предвидените мероприятия са на площ 15 644 дека, с 95 % повече в сравнение с 2016 година.

Съхнене на белия и черния бор. При белия бор се наблюдава най-голям размер на засегнатите площи от съхнене, които са 12 887 дека, като се предвижда санитарна сеч на площ 4724 декара. Следва съхнене при смесените борови гървостои на площ 7709 дека, с предвидени санитарни сечи на площ 3648 декара. При черния бор засегнати са 8503 дека с предвидени санитарни сечи на площ 3050 декара.

В сравнение с миналата година над два пъти се увеличават площите със съхнене на леторасли и клонки на бора - 3897 декара. Предвидено е извеждането на санитарни сечи на площ 33 369 декара.

Съхнене при смърча. Наблюдава се слабо увеличаване на засегнатите площи в сравнение с 2016 г., които са 1812 декара. На площ от 567 дека е предвидено да се изведат санитарни сечи.

Насекомни вредители в широколистните гори

Засегнатата площ от насекомни вредители в широколистните гори е 74 824 декара. През 2016 г. тази площ е 86 498 дека, или намаляване с 13 %. Това се дължи основно на затихналите нападения от буков скокльо в буковите гори.

Педомерки и листоврътки. Засегнатите площи през 2017 г. от тези вредители се увеличават почти двойно в сравнение с 2016 г., като възлизат на площ 41 402 декара. Като силно нападнати са посочени 440 декара. За окончателно определяне на размера на площите, в които ще се изведе авиоборба, ще бъде изготвена доуточняваща прогноза на база резултатите от фотоеклекторите.

Буков скокльо. При този вредител се наблюдава силно намаляване на засегнатите площи, които са 12 723 декара. Не се предвиждат мероприятия за борба с вредителя.

Гъботворка. Слабо засегнатата площ е 9289 дека, като засегнатите площи продължават да намаляват в сравнение с 2016 година. Причината е лимитиращо въздействие върху гъсениците на гъботворката от раз-

Таблица 1

Нападнати площи и необходими мероприятия

Вредител	Нападната площ, <i>дка</i>			Мероприятия, <i>дка</i>				
	Слабо засегнати	Силно засегнати	Всичко	Авиохимична борба	Авиобиологична борба	Наземна химична борба	Механична борба	Санитарни сечи
Всичко насекомни вредители по иглолистните видове, в т.ч.	240 614	138 152	378 766	14 209	11 072	2	1273	78 734
<i>Борова процесионка</i>	158 084	41 675	199 759	11 608	11 072	-	888	-
<i>Бороволистни оси</i>	29 052	2732	31 784	2601	-	2	50	-
<i>Голям горски градинар</i>	9227	25 396	34 623	-	-	-	324	1250
<i>Върход корояд</i>	13 699	13 102	26 801	-	-	-	11	16 158
<i>Корояди</i>	23 917	52 862	76 779	-	-	-	-	57 991
<i>Шестзъб корояд</i>	4888	2027	6915	-	-	-	-	2249
<i>Типограф</i>	1747	351	2098	-	-	-	-	1086
Всичко съхнене и болести по иглолистните видове, в т.ч.	22 767	7393	35 160	-	-	57	-	15 586
<i>Съхнене на белия бор</i>	11 189	1698	12 887	-	-	-	-	725
<i>Съхнене на смесени култури</i>	4282	3428	7710	-	-	19	-	3649
<i>Съхнене на черния бор</i>	7019	1484	8503	-	-	-	-	3050
<i>Съхнене на леторасли и клонки на бора</i>	3325	572	3897	-	-	-	-	3369
<i>Съхнене на елата</i>	143	2	145	-	-	-	-	145
<i>Изсипване на иглиците</i>	39	78	117	-	-	-	-	64
Всичко насекомни вредители по широколистните видове, в т.ч.	65 118	9706	74 824	3755	-	-	-	-
<i>Буков скокълъ</i>	7961	4762	12 723	-	-	-	-	-
<i>Гъботворка</i>	9289	-	9289	-	-	-	-	-
<i>Педомерки и листозавивачки</i>	40 962	440	41 402	-	-	-	-	-
<i>Дъбова процесионка</i>	1364	185	1549	-	-	-	-	-
<i>Златозадка</i>	4592	4319	8911	-	-	-	-	-
Всичко съхнене и болести по широколистните видове, в т.ч.	6815	3031	9847	-	-	-	2	5759
<i>Съхнене на дъба</i>	4679	1194	5872	-	-	-	-	3079
<i>Съхнене на цера</i>	298	103	401	-	-	-	-	213
<i>Съхнене на бука</i>	858	852	1710	-	-	-	-	1516
Насекомни вредители по тополи, върби и елши	2835	1055	3890	-	-	345	25	-
Болести по тополите, върбите и елшите	105	97	202	-	-	-	-	47
Повреди от дивеч и гризачи	559	409	968	-	-	27	29	318
Плевелна и паразитна растителност	-	246	246	-	-	217	-	-
Повреди от абиотични фактори	323 956	40 298	364 254	-	-	-	-	200 688
Горски пожари	1119	9716	10 835	-	-	-	-	8285
Повреди в горски разсадници	1849	707	2556	-	-	1892	123	-
Всичко	670 755	211 560	822 315	17 964	11 072	2540	1452	310 146

лични биологични агенти. Основният биологичен агент е ентомопатогенна гъба *Entomophaga maimaiga* Number, Shimazu & Soper. Тя е успешно интродуцирана в нашите широколистни гори.

Златозадка. Единствено при този насекомен вредител по широколистните видове е предвидено провеждане на авиохимична борба на площ 3755 декара. Засегнати от вредителя са 8911 дка, от които силно - 4319 декара.

ЛЗС - Пловдив, под ръководството на проф. Даниела Пиларска от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН, извърши разселване на ентомопатогенна гъба *Entomophaga aulicae* в района на

ДАС „Женда“. При добри климатични условия гъбата може да причини до 100 % смъртност при гъсениците на златозадката. Успешното разселване на патогена в района ще допринесе за ограничаване на разпространението на вредителя.

Дъбова процесионка. Нападнатата площ е 1549 дка и не се предвиждат лесозащитни мероприятия.

Болести и съхнене при широколистните

Засегнатата площ от болести и съхнене при широколистните гори е 9847 декара. Наблюдава се намаляване на нападнатите площи с 69 % в сравнение 2016 г., които са 31 680 декара. Намаляването на засегнатите

площи е основно при гъба, бука и цера. Предвидените площи за борба са 5759 дка, в които ще се проведат санитарни сечи.

Съхнене на гъба. През 2017 г. засегнатите от съхнене площи при гъба са 5872 дка, а при цера - 401 дека. За санитарни сечи през 2017 г. се предлагат 3080 дка гъбови и 213 дка церови насаждения.

Съхнене на бука. Площите, в които се наблюдава съхнене при бука, през 2017 г. намаляват и са 1516 дека. Предвидено е провеждането на санитарни сечи на площ 1516 дека.

Насекомни вредители по тополите, върбите и елшите

Общо засегнатата площ в тази група е 3890 дека. Основните вредители, причиняващи повреди по тополите, върбите и елшите, са гървесни оси, сечковци, листояди и листни въшки, златки и други. През 2017 г. са предвидени 345 дка за наземна химична борба и 25 дка за механична борба.

Болести и съхнене по тополите, върбите и елшите

Повредите по тополите, елшите и върбите се изразяват в некрози по кората на тополите и съхнене. Общата засегната площ е 202 дека. За борба се предвиждат 47 дка санитарни сечи в съхнещи тополови култури.

Болести по горскоплодни

Наблюдава се съхнене по горскоплодни на площ 748, върху които ще се проведе санитарна сеч.

Повреди от дивеч и гризачи

За борба срещу повреди от дивеч и гризачи са предвидени 968 дка, от които 27 дка за наземна химична борба, 29 дка за механична и 318 дка за санитарни сечи.

Плевелна и паразитна растителност

Общо 246 дка са насажденията, засегнати от плевелна и паразитна растителност. Препоръчва се наземна химична борба на площ 217 дека.

Повреди от абиотични фактори

Общо 364 254 дка насаждения и култури са засегнати от повреди от абиотични фактори. Предходната година площите са били 1 057 246 дка, или намаляване на повредите с 65 %. За 2017 г. са предвидени санитарни сечи на площ 200 668 дка, което е намаляване с 52 % в сравнение с 2016 г., когато площите са 418 310 дека.

Добрата профилактика изисква засегнатата от абиотични фактори гървесина да бъде усвоена с отгледни и санитарни сечи още през тази година.

По-голямата част от засегнатата от ветровали, ветроломни, снеговали и снеголомни гървесина през предходните няколко години не беше усвоена своевременно и се допусна каламитетно развитие на стъблени вредители.

Таблица 2

Засегнати площи и проведени по прогноза лесозащитни мероприятия през 2016 и 2017 година

Повреди	Засегната площ за 2016 г., дка	Засегната площ за 2017 г., дка	Изменение, %	Предвидени мероприятия през 2016 г., дка	Предвидени мероприятия през 2017 г., дка	Изменение, %
Насекомни вредители по иглолистни, в т.ч.	209 565	378 766	81▲	40 358	105 290	161▲
корояди	41 234	147 219	357▲	23102	78 733	241▲
Болести и съхнене по иглолистни	27 038	35 159	23▲	8033	15 644	95▲
Насекомни вредители по широколистни	86 498	74 824	13▼	-	355	-
Болести и съхнене по широколистни	31 680	9847	69▼	3050	5761	88▲
Абиотични фактори	1 057 246	364 254	65▼	418 310	200 668	52▼
Други причини	11 556	19 465	68▲	4799	12 054	151▲
Всичко	1 423 583	882 315	39▼	474 550	343 172	27▼

Горски пожари

Засегнатата от пожари площ е 10 835 дка, от тях 8285 дка са предвидени за санитарни сечи.

Повреди в горски разсадници

През 2017 г. се очакват нападения от насекоми, заболявания и повреди от абиотични причини в горските разсадници на обща площ 2556 дека. За провеждане на наземна химична борба се предлагат 1892 дка, а за механична - 123 дека.

За предпазване, ограничаване и предотвратяване на появата и развитието на вредители и други повреди в горските разсадници трябва да се полагат постоянни грижи, като навременно се провеждат проектираните мероприятия.

От проведените през 2017 г. лесопатологични обследвания се установява, че повреди от болести, насекомни вредители и други биотични и абиотични причини са нанесени върху площ 882 315 дка, което е 2 % от общата залесена площ в страната. Приблизително в 343 172 дка, или 39 % от нападнатите площи, е предвидено да бъдат проведени мероприятия за борба.

Най-много са площите с повредите, причинени от абиотични фактори, следват нападнатите площи от борова процесия, корояди, пегомерки и листоврътки и други. Все още не са преустановени напълно съхненията в горите.

Тревожно е разрастването на площи, нападнати от корояди. Очакванията са през 2017 г. те да се увеличат многократно. Друг тревожен факт е разширяването на горите, засегнати от фитопатогена *Sphaeropsis sapinea*, който причинява съхнене на летораслите и клонките на бора.

За да не се допусне влошаване на здравословното състояние на иглолистните гървостои, е необходимо своевременно извършване на предвидените лесозащитни мероприятия и спазване на санитарните изисквания при водене на сечите.

В заключение, ако изключим проблемите със стъблените вредители, може да се каже, че здравословното състояние на горите е добро.